

ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ОБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙНОГО АНАЛІЗУ

Єршова Н.Ю., Майкова Ю.Д.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

На практиці існують об'єктивні причини, які зумовлюють формування виробничих витрат підприємства як самостійної категорії. Цей процес ґрунтується на економічній відокремленості. Підприємства (виробники) є відокремленими як власники засобів виробництва і створюваного продукту. Австрійський економіст Ф. Візер запровадив поняття вміненних витрат виробництва, які дорівнюють найвищій корисності тих благ, котрі суспільство могло б отримати у випадку іншого використання виробничих ресурсів. З позицій окремої фірми вмінені витрати поділяються на зовнішні (пов'язані з придбанням ресурсів) та внутрішні (пов'язуються з використанням факторів виробництва). Рівень витрат, необхідних для виробництва кожної нової одиниці продукції, характеризується показником граничних витрат. Їх зростання завжди призводить до зменшення обсягу виробництва продукції, і, як наслідок – до підвищення цін. Концепція граничних витрат дає змогу визначити ті витрати, які підприємство взмозі безпосередньо контролювати.

Операційний аналіз служить для планування діяльності підприємства, а також для відслідковування фінансових результатів бізнесу залежно від зміни величини та структури витрат виробництва (збуту). Поряд із маржинальним прибутком, ключовими елементами операційного аналізу є операційний важіль. Дослідження показали, що, чим більшою є сила впливу операційного важіля, тим більший вплив на приріст прибутку буде мати підприємство з нарощуванням обсягів реалізації продукції. Найбільший позитивний вплив операційного важіля спостерігається поблизу точки беззбитковості. Інакше кажучи, кожен наступний відсоток зростання обсягу реалізації призводитиме до меншого приросту прибутку, хоча все одно темпи зростання прибутку будуть вищими за темпи зростання обсягів реалізації. Дія операційного важіля виявляється тільки в релевантному періоді, протягом якого постійні витрати підприємства є незмінними. Коливання їх суми призводять до появи нової точки беззбитковості, і ефект операційного важіля діє вже іншим чином. Управління операційним важелем може проводитися за трьома його основними складовими, тобто шляхом впливу на постійні витрати, змінні витрати та ціну виробу.